

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de doue ori pre septimana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei, pre afara la s. r. poste cu bani gat'a prin scrisori franate, adresate cãtra expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 26.

ANULU XXIII.

Sabiu in 30 Martiu (11 Aprile) 1875.

tru celelalte pãrti ale Transilvaniei sã pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iãra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru intãi'a òra cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a òra cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune

la

„Telegrafulu Romanu“

pre unu patrariu de anu (Aprile-Iuniu) alu anului 1875. — Pretiulu abonamentului pre 1/4 de anu e:

Pentru Sabiu 1 fl 75 cr. v. a.

Pentru Monarchia austro-ungurãscã 2 fl. v. a.

Pentru Romani'a sã strai-natate, 3 fl. v. a.

DD. abonanti sunt rugati a nu intardiã cu tramiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rugãmu a se scrie curatu, a se pune numai post'a ultima, dara nu cãte doue poste ultime, si in locu de epistole de prenumeratiune recomandãmu on. publ. avișurile postali, (**Posta-Utalvány. — Post-Anweisung.**) cã impreunate cu spese mai putiene sã cã mai sigure pentru inaintarea baniloru de prenumeratiune la

Editura „Telegrafului Romanu“ in Sabiu.

Sabiu 26 Martiu

Publicistic'a dela inceputulu ei, n'a potutu sa aiba altu scopu, decãtu conversatiunea despre tãte obiectele si afacerile in modu mai estinsu, mai comunicativu, cu o iutiãla mai mare decãtu cea prin intalnirea personala a òmeniloru. Cum ni se infatisiãza ea astadi, putemu sa dicemu, ca prin ea vedemu tãta miscarea intelectualã si socialã a tuturoru popòreloru. Mai multu, prin ea pãte omulu cunãscã si stãrea moralã a popòreloru; ea este barometrulu vitalitãtii popòreloru.

Publicistic'a nãstra nu pãte avã alta chiamare separata de cea a altòru popòre. Dãca nu se pãte asemenã in cele esterne cu publicistic'a altòru popòre, din cause politice si sociali, premerse cu seculi inainte, in scopu trebuiu sa se nãscã cu publicistic'a tuturoru popòreloru. Ea are sa fia, in impregiurãrile nãstre, si pentru impregiurãrile nãstre interne si esterne, va sa dica, cari privescu afacerile si periferi'a natiunei nãstre si afacerile, cari ne aducu in atingere cu alte natiuni si preste totu cu alte referintie, cari se estindu preste limitele periferiei natiunali, — salonulu de conversatiune. Acã sa vorbimu de lucruri de ale cultuirei, de ale educatiunei, de ale prosperãrei materiali si spirituali; de referintie politice, dupa cum le aspirãmu si dupa cum le putem u aspirã. Acã sa se nasca conceptele problemelor, prin cari sa se realizeze mai tardiu totu ceca ce se pãte numi prosperare.

Publicistic'a nãstra si in impregiurãrile cele modeste materiale, pãte purtã timbrulu unei intregitãti intelectuale. Este adevãratu, ca prin acãst'a ea inca nu s'aru putea aventã la inaltimea materialã a publicistic'e altòru popòre mai inaintate; inse prin acãst'a si-aru pregatã calea de a ajunge a fi atrasa, asiã dicendu, la inaltimea altòru colege.

Cu unu cuventu, ea s'aru face prin intregitateã amintita unu ce ne-

aperatu de lipsa pentru romãni, pre cari ii represinta, si mai totu asiã pentru toti cãti vinu in atingere cu romãni.

Realitateã inse e cu multu mai trista si ne arata numai cãtu de departe suntemu de scopu in tãte directiunile.

Redactiunile tuturoru foilòru nãstre din patria, inclusive cu acelea, asupr'a cãroru tabarescu prenumerantii cu miile (?), aru scã spune cãtu este de mare numerulu celoru ce alãrgã la salonulu de conversatiune spre a comunicã ideile. Cunoscatoriulu nu-i face trebuintia o atare marturisire. Este de ajunsu de a aruncã o privire preste colãnele foilòru nãstre si convingerea, ca cãtu este de restrinsu numerulu acelor'a, cari simtu trebuinti'a comunicãrei, asiã se face de evidentã, incãtu tãte comentariile devinu de prisosu.

Si din cele atinse in sirele de mai nainte, cãte ideile, cãte intemplãri, cãte rezultate cunoscute incercãri mai anguste, n'aru fi de lipsa cã sa fia aduse la cunoscinti'a publicã.

Colãnele publicistic'e nãstre, afara de vre-o cãte-va ideile, in mare parte scalciate politice, intãrse si reãntãrse, incaldite si reincaldite de atãtea ori, pãna la aversiune, — contieniu fãrte putieniu, sãu nimicu folositoriu pentru publiculu cãtitoriu. Afaceri municipale, afaceri comunale, indreptãri sãu inventiuni pre terenulu industriei, pre alu agriculturii, pre alu economiei de vite, pre terenulu gradinaritului, pomaritului, stuparitului, si asiã mai departe, santu fãrte rari in salonulu nostru de conversatiune, in publicistica, si intru cãtu suntu imprumutate din viatia, din esperinti'a si din comunicãrea streiniloru. Au nu vedemu noi ce-va sa dica parasirea cea necualificabilã a unui terenu, cãrui popòrele lumei civilizate multiemescu in mare parte prosperareã lor?

Se vede ca passivitateã au luat dimensiuni mari, pentru ca n'amu vrea sa credemu, ca ea aru fi o insusire proprie a poporulu nostru. Urmãrile passivitãtii (aici nu e vorb'a de politica) se resbuna fãrte tare asupr'a nãstra. In decursu de 20 ani amu perdutu prin indiferentismulu nostru si prin restringerea nãstra mai multu la conversatiunea cu totulu totu personalã, positiuni insemnate, cari astadi aru trebui sa fia in mãn'a nãstra, si pre cari acum dupa ce au trecut tempulu, nici nu aflãmu de lipsa de ale specializã.

Dara ni se va dice: bine, pentru ce nu facu si foile nãstre, cã altele, unde se ingrigescu de personalu de totu feliulu, pentru indeplinirea tuturoru recerintielòru publice?

Pentru sustinerea personaleloru se ceru spese si apoi noi tocmai de articulu seraciei ne vairãmu mai multu in tãte pãrtile si la tãte ocasiunile.

Cea mai de aprãpe intempinare a seraciei, cu careã cautãmu sa ne dispensãmu de multe datorintie, aru fi asiã dara, ca dãca nu avemu midilãce spre a sustienã unu personalu, carele sa cugete si sa comunice totu feliulu de ideile si de intemplãri pentru toti si in loculu tuturoru, sa ne facemu noi imprumutatu servitiulu acãst'a. Ce aru costã pre unu barbatu inteligente, dãca sa dicemu, intr'unu anu odata sãu de doue ori, si-aru dã o parere in publicu asupr'a unei ces-

tiuni, fia politica, fia socialã, dupa cum va fi studiulu seu privatu de predilectiune? cãci noi nu credemu ca barbatii inteligentii nãstre, de ori si unde, voru traã spiritualmente numai din ceea ce si-au adunatu cãndu petreceau la scolii, nici nu credemu ca densii se voru ocupã numai cu mehanismulu chiamãrei lor, fãra de a avã vre-unu obiectu de predilectiune din diversitateã cea mare a sciintielòru; ce aru costã pre unu preotu, invetiatoriu, sãu notariu, cãndu aru dã de scire publiculu despre o intemplare mai momentãsa si de interesu publicu, de care iãra nu se intempla in tãte dilele? ce aru costã pre unu economu cãndu s'aru pune odata sa aduca la cunoscinti'a publicã unele rezultate ale esperintiei sele in vre-o cestiune economica, si asiã mai departe. Putiena osteneã aru costã, de o òra, de doue, sa dicemu de o di, sãu de o septãmãna; si aru fi acãst'a multu pentru interesulu celu mare publicu intr'unu restempu de unu anu de dile?

Osteneã particulariloru aru fi putiena; folosulu publiculu inse aru fi nepretiuitu. Viãti'a natiunala s'aru manifestã intr'unu modu cu multu mai invederatu si chiaru si respectulu nostru politicu s'aru radicã mai tare. Atunci amu scapã si de nefericitulu fenomenu ce-lu vedemu astadi, cu dorerere, apãrendu in publicistic'a nãstra, de fenomenulu, ca vre-o cãte-va foi politice si un'a literaria, destinata anume pentru cultur'a poporulu romãnu, asuda la oper'a tantalica, de a intunecã viãti'a cea recunoscutã de Euròp'a a acelu mai mare barbatu romãnu, carele in vre-o 27 ani ai activitãtii sele au radica tu natiunea nãstra cu geniulu seu acolo, unde se afla ea astadi, si perde tempulu si paciintia cãtitoriloru cu infamaturile cele necualificabile asupr'a altui organu de publicitate, dãra din simpl'a causa, ca nu le cede terenulu publicisticu numai si numai pre sãm'a lor.

„Der Osten“ dela 4 Aprile scrie: „Dupa cum ni se scrie din Cernauti, nobilimeã din Bucovin'a a concludu in 22 l. tr. a nu participã la iubileulu arangiatu de consiliulu comunalu din Cernautiu. Cu aceeași ocasiune s'a alesu unu comitetu de 11 membri, a cãrui problema este a erui modalitateã, prin careã sa se aduca la cunoscinti'a, Majestãtii Sele conclusulu, esprimandu totu odata neclãtit'a loialitate si indigãtandu ne oportunitateã unei demonstratiuni provocate prin astu-feliu de festivitate.

Prin acãst'a nobilimeã Bucovinei a facutu ceea ce-si datorea sie insasi positiunei sele in tiãra, precum si traditiuniloru ei. Ea nu putea suferi, cã sa fia tarita de nisce venetici evreesi si imigrati nemtiesci, degradandu-se dreptu cãda strainiloru, despre cari cum diceã odata in cas'a de susu dlu Schmerling, nici nu se scie, cine le-a fostu tata.

Nobilimeã bucovinãna aru fi jucatu o rola trista si rusinãtãria sub o atare comanda, ea aru fi abdisu de positiunea ei fatia cu cei de o stare cu dens'a in celelalte pãrti ale Austriei, fatia cu corãna si fatia cu consangeniilei din vecinatateã tieriei. Nobilimeã bucovinãna, careã face istori'a tieriei, si care numera in sinulu seu peirii (magnati) imperiulu, increditiã corãnei,

aru fi produsu unu spectacolu interesantu, jucãndu si iubilandu dupa dical'a unui comitetu de Zarafi jidovesci. Tãta lumea aru fi risu cu hototu de o intemplare cã acãst'a.

Dupa ce a facutu nobilimeã unu astu-feliu de conclusu care corespunde cu totulu pareriloru si asteptãrilor nãstre, se intielege de sine, numai pãte fi vorba de nici unu jubileu bucovinãnu, pentru ca ceea ce voiescu sa arangieze vr'o cãti-va venetici evreesi si de alte soiuri, nu va fi iubileu, ci celu multu unu „iudileu.“ De alta parte aru fi blasfemi'a cea mai mare, cãndu aru vorbã cine-va despre participareã persãnelòru inalte, sub astu-feliu de impregiurãri schimbate, la iubileulu cernautianu, sãu cãndu aru cugãtã cine-va chiaru si la venirea monarhulu pre tempulu acesteã festivitãti. Venetici „fidele constitutiunei“ potu inscenã in vre-o cãrcima o petrecere festiva, potu sa regusiãca strigandu la „Hohuri“ ministeriulu Auersperg si dupa obicei, in limba streina sa cãnte la urma si unu „Wacht Am Rhein.“ Nu suntu inse indreptatiti a serbã in numele Bucovinei. Tier'a intrãga a protestatu unanimu si nobilimeã tieriei a datu espresiune simtiamintelòru tieriei, aducendu conclusulu amintitu cu prudentia de barbati de statu si resolutiune barbatãscã.

✕ In Serbi'a, principele Milanu a sanctionatu legeã privitãria la retiãu'a drumuriloru de feru.

Diet'a Ungariei.

In siedinti'a casei representative dela 5 Aprile s'aru promulgatu legile relative la esecutorii judecãtoresci si la organele intimãtãrie si s'aru alesu membri din comisiunea ce are sa discuteze proiectulu legei comerciali. Se terminara proiectele despre contributiunea de transportu, timbre, compe-tintie si tasse.

La § 14 din proiectulu de lege relativu la dareã de transportu care fipsãza compe-tintieã pentru passapãrtile de vite aduce Mich. Kasper unu emendamentu, cã pentru o iapa dimpreuna cu mãnzulu sa se deã numai unu passaportu.

Ios. Kajuch aduce totu la acestu paragrafu emendamentulu, cã pentru unu transportu intregu de vite sa se deã numai unu passaportu.

Cu emendamentulu lui Kasper se dechiarã ministerulu de finãcie multiamitu, la emendamentulu alu doilea observa, ca pentru unu transportu de vite preste 20 capete ajunge unu passaportu, in celelalte casuri inse sa se deã pentru fia-care capetu unu passaportu deosebitu.

In acestu intielesu se primescu amendãnele.

✕ Comisiunea pentru computurile finali a asternutu inaintea casei ablegãtilòru raportulu despre computurile finali de pre anulu 1869; raportulu acãst'a este celu din urma in dieta presinte. Celelalte computuri le va resolvã diet'a viitãria.

Din raporturile comisiunei relevãmu urmãtãrele propunerii interesante: Comisiunea se rãga, cã camer'a avendu in vedere ca sistemulu computuriloru de acum este fãrte necorespondentiu si pedanticu „sa indru-

meze pre ministeriu printr'unu proiectu de rezoluțiune, a substerne câtu mai curendu proiectulu elaboratu de curtea computurilor de statu dimpreuna cu observatiunile sele proprie, inaintea casei reprezentative."

Ce privesce adausurile de pensii pentru garda arcierilor, cari au fostu objectu de discussiune si in delegatiuni, propune comisiunea: sa se provóce ministeriulu de câtra camera, cá sa termineze negociârile incepute cu guvernulu comunu in caus'a celoru 2878 fl. 71 xr. pre cari iau solvitu erariulu ung. la anulu 1868 si 1869 fara de ai fi competatu si se rebonifice sum'a de mai susu câtu mai curendu.

Dealtmintrenea comisiunea propune sa se dee absolutoriu pentru intréga manipulațiune din anulu 1869.

† In siedinti'a casei ablegatiloru dela 6 Aprilie anuncia presedintele, ca nou alesulu deputatu din cerculu Nagy-Szalonta, ministrulu de comerciu bar. Ludovicu Simonyi, si-a prezentatu credentialetu seu de ablegatu.

Ig. *Brlic* indrépta câtra intregu ministeriulu urmatórea interpelațiune.

Considerându, ca Majestatea Sea c. r. a. cu ocaziunea provincialisárei confiniului croato-slavonicu din anulu 1871 ce s'a demandatu cu invoirea inaltului ministeriu r. u., a designatu pentru desdaunarea acelu confiniu, care pâna la tempulu susu indigitatu a fostu tare neglesu in respectulu culturalei, o suma considerabila din resumperarea padurilor confinariu pentru investitiuni culturale pre sém'a confiniului desfintiatiu;

Considerându ca la aceste investitiuni culturale ce au sa se realizeze in confiniu s'a socotitu cu deosebire inmultirea medilóceloru de comunicatiune si in specie construirea asiá numiteloru linie confinariu din Semlinu spre Sissek si Ogulinu;

Considerându, ca cu privire la aceste dispusetiuni, s'au executatu, in intielegere cu ministeriulu r., de câtra comand'a generale din Agramu, care si astadi, desi fara temeiu, este guvernulu tieriei in confiniulu croato-slavonicu provincialisatu dejá de totu, unele pregatiri impreunate cu anticipatiuni insemnate din averea confiniului, — si acum cându preparatiunile suntu dejá gat'a, inaltulu ministeriu r. u., in contradicere directa cu legea XXXVII din 1870, care a sanctiunatu dejá partea cea mai mare a acestei linie confinare dela Neogradisc'a preste Broodu la Mitrovitiu, voiesce sa pregátésca construirii acestoru drumuri piedece si greutáti neexplicabile, si ca acel'a, dupa cum se afirma si se crede in confiniulu ce doresce impreunarea cu tiér'a mama, nu prea favorescé realizarea acestoru linie:

si permite subscribulu cá grani-tieriu, cá unulu ce cunósce opiniunea din tiér'a sea, a interpelá pre intregu ministeriulu r. u.:

de este adeveratu ca ministeriulu r. u. se nesuiesce seriosu a impededá construirea linieloru susu memorate? si déca da, din ce temeiu face acést'a?

Interpelațiunea se va predá ministeriului intregu.

Dupa acést'a se asternu unele referate dela comisiuni si se publica resultatulu alegerei membriloru in comisiunea pentru legea de comerciu

Comisiunea financiale presentéza, in conformitate cu mandatulu ce i s'a datu, unu paragrafu nou la legea de timbre, si de competintie, dupa care se apróba pentru legatele pie favorurile ce au fostu in usu pâna acum. Acestu paragrafu se primesce unanimu.

Se continua apoi desbaterea generale asupr'a contributiunei de casa. *Paczolay* se plânge asupr'a dispropertiunei contributiunei. *Szell* dechiara, ca este indispensabila de ocamdata si camer'a primesce proiectulu in ambele desbateri nemodificatu.

In fine se discuta darea de ve-

natu, contr'a cárei protestéza stang'a estrema. *Moricz* si *Tisza* pledéza pentru acést'a specie de contributiune, care nu e grea. De óre-ce stang'a estrema combatú acestu proiectu facendu mai la fia-care § unu emendamentu, desbaterea speciale nu se potú terminá si siedinti'a s'a amanatu.

† „Le Nord“ dela 27 Martiu face urmatórele reflectiuni asupr'a disolvárei scupcinei si asupr'a pericolului de care aru fi fostu amenintiata Serbi'a, déca acea stare de lucruri continuá:

„Cris'a ce de mai multu tempu erá latentá in Serbi'a, a isbucnitú in fine. Unu incidentu sgomotosu s'a produsu in scupcina cu ocaziunea discutárei unei petitiuni. Opositiunea a avutu maioritáte; si 44 deputati, parasindu sal'a, camer'a nu s'a mai gasitu in numeru spre a deliberá. Ministeriu u a datu principelui sa aléga între demisiunea lui séu disolvarea camerei. Principele s'a pronuntyatu pentru disolvare si unu decretu in forma fu datu. Telegrafulu ne face cunoscutu ca acést'a disolvare a produsu cea mai buna impressiune. In adeveru, printr'unu concursu de impregiurári, asupr'a cáruia e inutilu de a reveni acum, maioritátea scupcinei se lasase a lunecá din ce in ce mai multu pre povernisulu unor aventuere periculóse; sub pretestu de reforme, ea se puneá a resturná de susu pâna josu institutiunile, cáror'a Serbi'a a datoritu prosperitatea si progresele sele. Si pre cându in intru ea se aruncá in aceste intreprinderi periculóse, in materi'a de politica esterióra ea profesá idei escesive, alu cároru triumfu aru fi provocatu neaperatu o conflagrațiune in orientu. Nu s'a uitatu, fara indoieála, acea faimósa adresa, care aduse acum câte-va luni caderea ministeriulu Marinovici. Dela acea epoca inca o disolvare a adunárei putea sa para oportuna. Pentru respectulu inse cátra representatiunea natiunala, principele preferi sa se separeze de consiliarii, cari se bucurau de tóta increderea sea, si incercá sa continue a guverná cu acést'a scupcina. Incercarea sea a reusitu; dara principele Milanu a castigatu probandu natiunei serbe ca nu asupr'a lui cade respunsabilitátea mesuri ce luase. Déca disolvarea s'aru fi pronuntyatu chiaru dela primulu conflictu, alegatorií aru fi tramisu póte din nou aceeasi maioritáte. Astadi nu mai póte fi astfelu. Serbiu s'au potutu convinge ca cu partidulu radicalu ce dominá in ultim'a scupcina, tiér'a loru aru fi fostu espusa a perde rapede fructulu unor lungi ani de intielepziune, si de siguru ca rezultatele viitóreloru alegeri se voru resimti de acést'a convingere.“

Cetimu in „Gazetta d' Italia“ unu articulu intitulatu: „Strana situazione de la Turchia“. In acestu articulu se reamintesce despre discussiunile din Congresulu din Parisu, unde unele poteri consiliá Portiei a-si cautá fortiele viitórie in desvoltarea popóreloru crestine si a stateloru mici, iéra altele o sustienea in tendintiele sele centralisatórie si oppressive. Intre aceste din urma erá Engliter'a. „Pre cându Franci'a, dice „Gazetta d' Itali'a“, se silia, in discussiunile tractatului de pace, in modu desinteresatu, a face sa prevalenze autonomi'a principateloru crestine, románe si serbe, si a le garantá cu eficacitate desvoltarea, Engliter'a se silí a o combate“, voindu a reduce principatele in provincii, etc. — Si astadi, dice „Gazetta d' Itali'a“, cá si atunci, e destulu cá unu proiectu, cá acel'a alu tractatelor de comerciu sa fia spriginitu de Russi'a, pentru cá Engliter'a sa-lu combata. „Dara, continua citat'a gazeta, precum adessiunea Russiei la unirea principateloru nu facú in 1856 nici pre Franci'a nici pre Itali'a sa sustiena ide'a contraria a cabinetulu englesu, totu asemenea

negresitu ca adessiunea russa la tractatele de comerciu románe si serbe, ce suntu a se incheiá fara amesteculu sublimei Porti nu va fi in 1875 unu motiyu pentru cá Itali'a si Franci'a sa respinga ide'a tractatelor, ori-ce aru dice Engliter'a.“

Apoi articulu „Gazettei d' Italia“ vorbesce despre curiós'a positiune in care se gasesce Pórt'a fatia cu Banc'a imperiala otomana, care esercita unu feliu de tutela asupr'a financioloru Turciei, percependu ea impozițiile pentru plat'a datorieloru straine. „Gazette d' Italia“ arata ca Turci'a merge slabindu-se si perdiendu-si prestigiulu din ce in ce. Apoi organulu italianu conchide astfelu:

„Déca guvernulu románu nu a consentitu in anulu 1861 la pretensiunile turcesci, cu atátu mai putienú va consenti acum. Camerile legiuitórie románe au votatu o lege vamale generale inspirata de interesele natiunale, si nu e de mirare déca guvernulu acelei tieri va voi sa o aplice pentru tóte acele state cari nu au obtienutu mai dinainte unu regimu specialu prin concessiuni reciproce.

„Avenu deplina incredere ca interesele italiene nu voru fi neglitate.“

Astfelu opiniunea publica in Itali'a se pronuncie din ce in ce mai multu pentru tractatele de comerciu románe, si indémna pre guvernulu italianu a nu remané celu din urma in acést'a cestiune de interesu comercialu.

In Franci'a, d. Buffet, ministrulu de interne, a debutatu printr'unu actu care a produsu o urita impresiune, in contr'a asteptarii generale: numirea mai multoru primari afara din consiliulu municipale „Le Siécle“, vorbindu de acést'a impregiurare se esprime astfelu:

„Acele alegeri ne causéza o penibile surprindere. Nu se gaseá óre in nici unulu din consiliile municipali unu singuru consiliaru alesu, devotatu politicei ordinii si pacii, pentru ca d-lu ministru de interne sa-lu créda demnu de a exercitá atributiunile de primariu? Séu aru trebui sa supunemu ca, sub republica legalmente constituita, calitatea de republicanu sinceru continua a fi, cá si sub regimulu dela 24 Maiu, unu brevetu de incapacitate si nevrednicia?“

Factiunea bonapartista, umile si timida in primele dile dupa promulgarea constitutiunei, incepú acum a-si radicá capulu si a deveni mai cutezatoria de cátu totu-déun'a. Ei amenintia, insulta, distribuescu brosiure si fotografii, incuragiati, se vede, de declararea facuta in camera de d. Buffet, ca nu va face politica de resbunare. Pare-se insa ca a datu o rea interpretare acestei declaratiuni, cáci iéca ce cetimu in diarulu „l'Echo universel“:

„S'a tienutu unu consiliu de ministri, in care s'a discutatu terminii unei circulári ce ministrulu justitiei va adresá procuroriloru generali, pentru a-i invitá sa numai tolereze a se tagadui, precum facu neinctatu foile bonapartiste, insemnatarea si intielesulu votulu dela 24 Februaru.“

† O depesie din Melbourne anuncia cá 19 condamnati de ai comunei, printre cari si mediculu Rastoul, au scapatu din Nou'a-Caledoni'a, prin midiloculu unor barce ce isbutisera a construi.

„Agenti'a Havas da asupr'a acestui faptu comunicatiunea urmatória:

„Ministrulu marinei a primitu o depesie din partea guvernatorulu Nouei Caledonii, care anuntia evasiunea, dininsul'a des Pins, a d. Rastoul si mai multoru deportati. Acést'a evasiune, favorisata de o tempesta si o nópte intunecósa, n'a fostu cunoscuta de cátu a dou'a di, cându guvernatorulu Nouei Caledonii a tramisu ime-

diatu spre cautarea fugitiviloru; dara acesti'a dejá se imbarcasera.“

† In dilele acesteia Franci'a si Romani'a au perdutu pre unulu din cei mai demni cetatieni. Eruditulu Edgard Quinet, care prin scrierile si faptele sele a ilustratu acestu seculu a muritu la Versailles, in diu'a de 27 (15) Martiu la 4 óre de diminétiá, in urm'a unei fórté scurte bóle de peptu, causata prin umflarea plumániloru. Acestu mare republicanu, nascutu la anulu 1803 Februaru 17, si-a sacrificatu tóta viéti'a sea pentru educarea poporulu francesu, prin scrierile sele, unde nu se respira de cátu celu mai puru si mai desinteresatu patriotismu. Déca astadi democrati'a a facutu asiá progrese mari in Franci'a, acést'a se datoresce in parte si lui Edgard Quinet. Inimicu de mórté alu tiraniei elu fu esilatu din iubit'a sea patria cându cu lovirea de statu dela 2 Decembre, si nu reintrá in Franci'a decátu dupa caderea dinastiei bonapartiste prin captivarea dela Sedanu.

In esilulu seu cunoscu pre fic'a poetulu Asaki din Iasi si o luá de sotia. Prin scrierile sele din esiliu aperá atátu de multu drepturile natiunei románe, incátu romániu au datu acestu mare democratulu Franciei calitatea de cetatienu románu. Edgard Quinet castigandu acést'a cualitate a sciutu sa se faca demnu de dens'a continuandu a aperá drepturile Romaniei, in tóte ocaziunile cându aceste drepturi erau contestate.

Acestu geniu alu democratiei si alu latinítátei a sciutu prin lectiunile sele de pre diferite catedre si prin númerocele sele scrieri sa infiltreze in inim'a junimei francese acea iubire de tíera si de adeveru, care a facutu cá astadi, cu tóte intrigele reacionariloru, sa triumfe caus'a dreptátei si adeverulu, adéca republic'a.

„Oltulu.“

† „Nea Imera“, cunoscutulu diariu elinescu care se publica in Triestu, in revist'a sea politica dela 13/25 Martiu cuprinde pasagiulu urmatoriu fórté placutu pentru noi romániu:

„Fericita tíera este Romani'a! dupa unu lungu siru de incercári, a isbutitu in fine sa capete unu guvern stabilu si tare; acést'a o face sa prospereze si sa progreseze intr'unu modu surprindetoriu; cu mare desterritate scie sa profite de combinatiunile puteriloru continentale, vede resolvendu-se succesivu tóte cestiunile in favórea ei si este laudata si flatata de tóta Europ'a civilizata. Respunsulu datu de lordulu Derby in camerele Angliei, cu ocaziunea interpelárei lordulu Stratheden, dovedesce ca Angli'a este izolata in cestiunea conventiuniloru si ca tóte cele-lalte cabinetu suntu favorabile Romaniei. Acum este vorb'a de o conferintia pentru solvearea definitiva a cestiunei románe; póte ca acestu planu sa nu reusiesca, fatia cu opunerea Portiei; dara in ori-ce modu, prin acést'a avem mesur'a dispositiuniloru binevoitórie ale Europei, si putemu sa ne formámu o idea de viitorulu ce astépta pre románi, déca acestu poporu va continuá dandu probe de aceeasi prudentia si concordia. Positiunea ce Romani'a din di in di o capeta in Orientu, se pareá acum cáti-va ani ca avea sa ocupe Serbi'a; dara mân'a reu facetória, care a ingropatu pre principele Michailu Obrenoviciu in mediloculu gloriósei sele cariere, a nimicitu, séu a amanatu pâna la o epoca nedeterminata indeplinirea marei fapte natiunale, si acum tiér'a acést'a in orfani'a ei a devenitu prad'a pasiuniloru si desbináriloru de partite, se afla intr'o stare cam nu prea departe de o rebeliune inarmata.“

† La 29 Martiu Edgard Quinet a fostu ingropatu. Victoru Hugo, Gambett'a, notabilitáțile stángei parlamen-

tului, deputatiuni de studenti si o multime enorma de populatiune parisiense au luat parte la acesta inmortentare. S'au pronuntiatu mai multe discursuri de Victoru Hugo, Laboulaye si Brisson. Câte-va strigări de „trăiesca republic'a!" au insocitu aceste discursuri. Totulu s'a petrecutu apoi in linisce.

O deputatiune de studenti români, cu buchete de imortale la butoniere, a urmatu corpulu ilustrului reposatu pâna la mormentu. Unulu din ei avea sa tiena unu discursu; dara fiindu ca acestu discursu nu eră cuprinsu in programu, nu se scie, deca a fostu pronuntiatu.

— Dupa o scire din Parisu, cu dat'a de 30 Martiu, multimea ce a asistatu la inmormentarea lui Edgard Quinet se crede a fi fostu in numeru de preste 100,000 ómeni. In oratiunea sea funebra, Victoru Hugo aminti de predicerea lui Edgard Quinet din 1831 relativa la unirea Germaniei si la supremati'a Prussiei. Gambett'a areta in cuventulu seu ca Quinet a sustienutu alianti'a burgesiei cu democrati'a si ca elu a fostu primulu care a emisu ide'a unei scóle libere.

Estrasu

din **activitatea** comitetului actuale a Asociatiunei tranne rom. pentru literatur'a si cultur'a poporului românu.

Nr. 61—1875.

Procesu verbale,

luatu in siedinti'a ord. a comitetului „Asociatiunei transilvane“ tientiuta in 2 Martiu c. n. 1875, sub presidiulu dlui vice-presied. Iacobu Bolog'a. Fiindu de fatia dnii membri Pav. Dunc'a, E. Macelariu, I. Hanni'a, Const. Stejariu, I. V. Russu si Dr. Dem. Racuciu.

§ 27. In necsu cu raportulu dlui v.-pres. luându cuventulu domnulu comembru E. Macelariu, se afla indennatu a aduce inainte urmatórele: In „Tel. Rom.“ Nr. 12 din 1875, se dice in modu afirmativu, si pre lánge espres'a insemnare a numelui: ca istori'a „condeiulu simbrasiu“ aparutu in „Orientulu latinu“, contine pseudo-biografi'a baronului I. B. Popu. Acestu asertu alu „Tel. Rom.“ plesnesce in fatia adeverulu, onestatea si sentiulu de umanitate si crestinatate; manifestéza unu spiritu spurcatu, o anima perversa; elu apare si trebuie sa apara in ochii ori cáru nepartinatoriu si cunoscatóriu alu nenumaratoru merite, ce si-a castigatu marele defunctu susu numitu pentru patria si natiune, in intregu decursulu vietiei sele, — de o evidenta blasfemia, nu numai asupr'a marelui acestu defunctu, ci si insusi asupr'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului românu, — alu cárei presiedinte a fostu de trei ori alesu, respective realesu: — si de óre-ce demnitatea membriloru comitetului, pietatea acestor'a cátra memori'a marelui si ilustrului defunctu, asemenea si sentiulu de umanitate si moralitate vatematu in modu atátu de temerariu si brutale, nu permitu a trece cu tacerea, preste acésta blasfemia, se róga (numitul comembru), cá on. comitetu, sa binevoiesca a primí urmatórea propunere:

Comitetulu 'si esprima profund'a sea indignatiune pentru blasfemi'a comisa in „Tel. Rom.“, fára ansa si fára dreptu prin aplicarea „condeiului simbrasiu“ la persón'a fostului presiedinte alu Asociatiunei transilvane, Lad. bar. de Popu.

Conclusiune. Propunerea acést'a fiindu intempinata de consimtiementulu membriloru presentu, se adopta cu unanimitate, si se radica la válore de conclusu alu comitetului. (A se conferí articululu din foisóru „Orient. lat.“ Nr. 11 1875 intitulatu: „Istori'a unui condeiu simbrasiu“ pag. 41, 42, cu not'a „Tel. Rom.“ dintre „Varietáti“

Nr. 12, 1875 column'a ultima pag. 48, care se alatura la acestu procesu verbale.)

Din „Transilvani'a“ fói'a Asoc. pentru lit. si cult. popor. rom.

Varietáti.

* * * Astadi se santiesce alesulu de Episcopu in dieces'a Aradului P. Ioanu Metianu intru *Archiereu*, spre care scopu a venitu aici si Présanti'a Sea P. Episcopu alu Caransebesiulu Ioanu Popasu dimpreuna cu Ioanu *Metianu* inca Vineri cu trenulu de diminéti'a.

* * * Archimandritulu Sav'a, pastoriulu sufletescu alu serbiloru si croatiloru ortodocsi din Constantinopole, s'a desfacutu de cátra Patriarchatul grecescu si s'a subordinatu esarchului bulgaricu. Croatii suntu invoiti cu pasulu Archimandritului; serbii insa voru se remána sub autoritatea Patriarchului grecu si s'au rugatu de regimulu din Belgradu, cá sa departeze dela densi pre numitul Archimandritu.

* * * Dupa unu raportu oficialu, relativu la numerulu totalu alu locomotiveloru intrebuintiate actualminte pre totu pamentulu, statele unite din Americ'a au 14,233 locomotive, Angli'a 10,933, Imperiulu germanu 5,927, Rusi'a 2,684, Austri'a 2,369, Ungari'a 506, Franci'a 4,933, Indi'a orientala 1324, Itali'a 1172. Nr. totalu in suma rotunda se urca la 30,000. Puterea acestoru locomotive esprimata prin puterea unui calu, se suie la o putere de 10 milióne cai.

* * * Iérn'a grea s'a simtitu chiaru in climatele cele mai temperate. In sudulu Franciei si in Itali'a de susu, precum si pre totu lungulu Apeniniloru, a cadíutu multa zapada, in Elveti'a asemenea a cadíutu zapada in cantitate estraordinaria, pre la st. Gotard si in cantonulu Grison, unde satulu Davos a fostu ingropatu, in cátu locuitorii esu pre ferestrele etagiului de susu si comunica prin tuneluri sapate sub zapada.

In Genov'a si Florenti'a temperatur'a e prea scadiuta.

Unii fisiici, dice „le Siècl“, esplica acésta iérna estraordinaria prin trecerea ce presupunu ca au facutu miriade de asteroidi pre dinaintea sórelui, absorbíndu astu-feliu o parte din caldura ce trebuia sa sosésca la noi.

* * * Necesitatea unei instructiuni mai intinsa si solida la femei s'a recunoscutu pâna si in Japoni'a. Eata ce gasimu in „Independinti'a Belgica“ dupa o corespondintia a diáruului „Daily News“:

„Guvernulu japonesu a creatu la Yeddo o scóla superióra pentru junele fice ce apartienu familieloru inaltiloru functionari. Dóue dame olandese dirigu stabilimentulu, unde se primescu eleve dela 7—20 chiaru pâna la 23 ani. Instructiunea cuprinde pre lánge diverse cunoscintie mai inalte si limbele englesa si francesa. Cursulu complectu este de trei ani.“

* * * Dupa calculile cele mai nóue se urca numerulu tuturoru limbeleru de pre pamentu la cifr'a de 3642 afara de dialectele acestoru limbi. Limb'a italiana spre esemplu are 27 dialecte, iéra acea slavona atáte, câte provincii. Deosebitele religiuni se suie la numerulu de 980. Mortalitatea anuala este in termini media de 33 1/2 milióne de ómeni, asiá dara móre in fia-care secunda câte unu omu. Etatea vietiei media este de 33 ani. A patr'a parte din ómeni moru inainte de atátea de 7 ani, iéra jumetate inainte de a ajunge etatea de 17 ani. La 100000 ómeni unulu ajunge etatea de 100 ani, la 500 unulu 90, la 100 unulu 60. Preotii se bucura de etatea cea mai lunga, iéra medicii au viéti'a cea mai scurta. Din populatiunea barbarésca din Europ'a fia-care alu dóue dieci si optule este soldatu.

* * * Pre marea négra, la Kustenge

si la Sulin'a au fostu venturi fórté violente si uragane care au facutu multe stricaciuni inecandu multe corabii.

* * * Pacea lúmei amerintiata. Nisce sciri din Monaco prevestescu o mare conflagratiune politica européna, unu resbelu pustiitoriu. Eata amenuntele:

Se dice ca in orasiulu Monaco se afla casinulu dlui Blanc, in care nimeni nu póte intrá decátu presentandu-si la usia cartea sea. Unu germanu, care locuesce la San-Remo, n'a voit sa se supuna acestei regule generale si s'a permis sa intre cu forti'a, in urm'a cáru scandalu, autoritatea competinta l'a condamnatu la 2 luni de inchisóre, pentru ca a lovit si ranitu pre cei cari i s'au opusu.

Terminandu si pedéps'a, esí din inchisóre furiosu de necasu si reclama consulului germanu. Nedandu-i-se inseci o satisfacere, si-a lepadatu natiunalitatea, s'a declarat pre sine suveranu independinte, si-a cumperatu 2 canoniaro cu care cugetá a bombardá Monte Carlo.

Principele Carolu III, de si a chiamatu sub arme tóte rezervele armatei (?), totusi e fórté ingrigiatu.

Se astépta telegram'a care se anuncie inceperea ostilitátiloru.

„Curier. d. I.“

* * * Câte-va detalie despre biletele francesce de banca. — Numerulu biletelu banccei francesce, cari circula actualmente nu numai in Franci'a, dara in lumea intréga, e de 33,887,195. Ele se descompunu in modulu urmatoriu: esista inca 6 bilete de câte 5,000 fr., se nume a 822,297 de 1,000 fr., 431,922 de 500 fr., 4,094 de 200 fr., 9,698,075 de 100 fr., 6,410,499 de 50 fr., 190,150 de 25 fr., 14,986,159 de 20 fr., 1,342,701 de 5 fr., 1,292 ti uri vechi de diverse sume, cari represinta o suma totala de 2,641,081,935 fr.

La 26 Decembre 1873 cifr'a circulatiunii biletelu emise de banc'a centrala si de sucursalele sele erá esactu de 2,807,689,600 fr. Acésta cifra s'a radicatu la 15 Ianuarie 1874 la 2,916,356,100 fr., dara s'a scoboritu la 22 Iunie din acél'si anu la 2,462,155,600 fr. Legea din 15 Iunie 1872 a ureatu la 3 miliarde 200 milióne franci maximulu circulatiunii biletelu de banca ce erá ficsatu prin legea din 29 Decembre 1871 la 2 miliarde 800 milióne fr.

* * * *Crinulu auritu*. — Se petrece in acestu momentu in regatulu flórilor ce-va ce sémana multu cu o revolutiune.

Cine nu cunóșce vechiulu crinu albu, acea flóre, a cárei talia svelta si eleganta face ornamentulu tuturoru gradineloru. Déca ros'a a fostu totu-dénu'a regin'a flórilor, crinulu ocupa lánge ea rangulu întâiu, cá o dama mare ce are dreptulu de a stá pre treptele tronului.

Ei bine! crinulu este aprópe de a fi destronatu de unu pervenitu, de unu strainu nou sositu, pre care nimene nu lu cunoscea cu cáti-va ani in urma, si care preste câteva primavere va domni fára contestatiune in gradini.

Acestu usurpatoriu se numesce *Lilium auratum*: crinulu galbenu de aur. Acest'a i numele ce convine noului ambitiosu! De unde vine? Dint'r'o tíera departata, aprópe misteriósa, Japonulu. La 1851 unu englesu indresnetiu 'lu facú pentru prim'a óra sa cutreiere Europa. Elu a sciutu atátu de multu sa placa, in cátu, cum amu spusu, amerintia sa suplantete crinulu stramosiloru nostri.

Tíega sea are foi jumetate lanceolate cu dungi inchise in tóta lungimea sea. Pre acésta verdéti'a abundanta este flóre, cu petale cu cámpulu albu, cá ometulu, ornate cu dungi late prin medilocu de unu galbenu frumosu auritu. Ele suntu fórté petate de nisce Pete mici ce sémana cu nisce picaturele de sánge, ce variéza dela rosulu celu mai intensu pâna la colórea mahonului. Pistilele suntu iérasi de unu rosiiu brunu de celu mai mare efectu.

Sa nu se créda ca crinulu auritu este o flóre delicata, cu intretienere grea si constatórie; din contra este o planta rustica, robusta si fórté resistentá. Ea resista fríg-

lui, d ra déca se teme c'ne-va ca radecinile sele sa nu inghetie iérn'a, se acoperu cu paie uscate. In fine cultur'a loru cere fórté putiene ingrigiri.

* * * *Unu vasu de resbelu enormu — Thunderer*, vasu cu turnuletie, póte vasulu de resbelu celu mai puternicu din epoc'a nóstra, este pre cale de a fi terminatu la Portsmouth. Elu va purtá tunuri mai grele de cátu Devastatiunea, de óre-ce turnuletiulu de dinainte este destinat a primí dóue piese de greutate de 38,600 chilograme. Fiindu-ca tal'a colosala a acestoru tunuri aru cere multe bratie si trude imense spre a fi maniate, se incéca a se aplicá unu mecanismu, si in acestu momentu se facu esperintie cu trageorulu idraulicu a lui siru William Armstrong. Déca voru reusi, dupa cum se crede, o simpla pârghia va inlocuí pre cei 16 ómeni ceruti de Devastatiunea spre a se potea dá inainte séu inapoi piesele sele. Aparatulu pusu in miscare printr'o masina cu aburu speciala, va avé avantajulu de a potea intórce tunulu cu inlesnire, in ori ce parte s'aru aflá inimiculu.

* * * *O catastrofa ingrodítóre*. — O multime numerósa se gramadea in biserica S tului Andreiu din New-York. Servitiulu se terminase; predicatorulu se urcase in amvonu, si 'si alese mórtea cá subjectu a prediceii sele. Cu unu aeru solemn, cu unu feliu de presentimentu, spunea numerosiloru sei auditori pericolulu de a nu se prepará pentru acestu evenimentu; cându de odata o pâraitura ingrodítóre, urmata imediatu de o a dou'a si o a trei'a, i intrerupse cuventarea. O teróre, o panica nebuna ce nu se póte descrie, se produse atunci.

O parte de bolta se darimase; o masa enorma de ruine cadíu preste capulu persóneloru ce ocupau aríp'a drépta a edificíului. Desordinea si spaim'a erau la culme. Persónele din galerii sareau in midiloculu multimei ce se gramadea spre usi. Multe persóne au fostu sdrobite; altele iradusite, altele gravu ranite. S'au constatatu 5 persóne mórte, 29 gravu ranite, si multe usioru ranite séu numai contusionate.

Catastrofa se datorá caderii preste biserica a unui muru inaltu de 6 etagie vecinu cu biserica si care stá de mai multu tempu isolatu in urm'a unui incendiu.

* * * *La tribunalu*. — Presiedintele: Cate 'ti e starea?

— Prevenitulu: Trista, d-le presiedinte.

— Presiedintele: Te intrebú ce faci?

— Prevenitulu: Facu desperarea famíiei mele.

* * * *Unu tâlhariu estraordinariu*. — Unu diáru belgianu dedea, acum câte-va septemâni, urmatórele detalii asupr'a unui tâlhariu din Belgi'a, numitu Cornilu.

Acestu omu a fostu de patru ori condennatu, din care de trei ori a scapatu din inchisorile dela Fourvay, Liége si Namur, si pre care acum in urma juratii dela Hainaut l'au condennatu la diece ani de munca silnica si la supraveghierea perpetua a politiei.

Nascutu la Fourvay, elu este tipulu hotiului din instinctu si amatoru. La etatea de 13 ani elu debutá prin trei furturi de fructe, pentru care fu condennatu la 18 luni de inchisóre; liberatu la 1855, elu furá nisce carbuni dela unu carbonariu, pentru care mai fú condennatu la doi ani de arestu; in 1858 mai furá dela unu cismariu, noulu seu stapánu, pentru care mai fú condennatu inca pre cinci ani. Scapánu in 1862 se duse sa locúiesca in Ostend a, unde devení amiculu intimu alu comisariului de politic si viitorulu seu ginere; inse patim'a furtului 'lu impingea cá sa mai fure prin escaladári si efractiuni si in cele din urma fú iéra prinsu cu mâna in sacu. In cele din urma mai scapá de dóue ori din arestu, dupa care curtea 'lu condémna la 20 ani de munca silnica, dara in arestu cástigá simpatia siefului arestului si in 1874 fú gratiatu. Insa abiá liberatu, iéra se puse din nou sa-si profeseze urit'a sea meserie, unde iérasi prinsu, fú condennatu fára mila.

Inse ceea ce este mai instructivu din vitiulu acestui omu, este ca a fostu condennatu in totalu la 40 ani si 6 luni de inchisóre, pentru obiecte furate in diferite

renduri, cari nu se urca la sum'a de 500 lei. Eata dara ca deca Cornilu se ocupă cu onestitate de meseri'a sea de cismaru, în locu de a fură, aru fi câstigatu mai multu si s'aru fi bucuratu de scump'a libertate a corpului seu. Fia că suferintiele lui sa serve de exemplu acelor'a cari aru voi sa mērga alaturi cu calea onōrei si a muncii pentru a caută bogatii in vitiuri si desonōre!

* * Australi'a barbara pâna acum 40 de ani, a luat atăt'a dezvoltare câtu tierile agricole din Europ'a sunt nevoite a tienē sēma de dens'a. Cerealele si alte produse agricole ale acestui continentu ne facu atăt'a concurentia ca nu socotimu de prisosu a comunică lectoriloru ôre cari date din statisti'ca agricola a anului 1874. La finitulu acelu anu Australi'a dimpreuna cu Tasmani'a si Zeland'a-nōua, posedă 5,560 mii de vite mari si 54,490,000 oi. Sporiulu a fostu dela 1867 de 1,673,000 vite mari si 8,000,000 oi. In raportu cu alte staturi Australi'a ocupa locul dintăiu in privinti'a oiloru. In adeveru, Russi'a care vine dupa dens'a are 48 miliōne oi; Engliter'a 35 miliōne, staturile unite 34 miliōne Franci'a 24 miliōne, Germani'a si Spani'a fia-care câte 22 miliōne si Romani'a numai 4,786,317 oi.

In privinti'a viteloru mari Australi'a este inferiōra altoru staturi; astu-feliu staturile unite posedēza 27 miliōne capete; Engliter'a, Franci'a si Germani'a fia-care dela 10 pâna la 12 miliōne.

Lucru firescu de odata cu sporirea viteloru a sporitu si produsele loru. Unde in 1861 Australi'a esportă 73 miliōne livre*) de lâna, in 1874 a esportatu 199 miliōne.

De odata cu agricultur'a propriu disa se dezvoltēza culturile si industriele anecse; astu-feliu cultur'a trestiei de zacharu se intinde pre fia-care anu. Viile acoperu dejă 16 mii pogōne. O industria care se pare plina de viitoriu, aceea a conservelor de carne, merge decrescendū. Populatiunea seraca din Engliter'a nu consuma de aceste conserve decātu in lipsa de carne de ôie indigena.

Unele staturi din Europ'a cari se ocupa cu seriozitate de intinderea relatiuniloru economice, se folosesc de acēsta impregiurare si cauta a espedă Angliei animale vii sēu taiate, in se conservate in stare prōspeta.

„Revis. Sciint.“

* * * Resbele cruciate contr'a beuturiloru spirtōse. Tōta atentiunea Europei este indreptata spre unu faptu din Americ'a, care are importanti'a cea mai mare si pentru femeile si dōmnele române. . . . . Femeile americane din mai multe orasie si de conditiunile cele mai distincte sociale au intreprinsu resbele cruciate contr'a beuturiloru spirtōse. Dorindu a ferī de consecintie ale acestoru beuturi pre parintii, barbatii si fratii loru, femeile americane au facutu intre densele o legatura că sa lucreze pre tōte câile, spre a ajunge-la scopu. De o parte ele si-au indreptatu activitatea loru, asupr'a persōneloru cadiute in betie, si ale caută, că prin sfatuiru, rugamintu si premii sa distraga pre asemene ômeni dela o deprindere, ce li ruinēza sanatatea, averea si li nimicesce afectiunile conjugale. Deca persōn'a cadiuta in betie, nu se influentiēza prin esamene mesuri, atunci ele 'lu notēza si, in grupe urmarindu-lu pre strade si in tōte locurile, 'lu divulga, si sub forma de cântecu spunu trecatoriloru, ca acestu omu pentru betie si-a parasitu sântele detorii ale vietiei conjugale, si pre copii i-a lasatu fâra de ingrigirea parintēscă. De alta parte cruciatele americane nu pierdu din vedere si aceea, ca ele trebuie sa-si indrepteze activitatea loru si in contr'a celoru ce corupu omenirea prin beuturile loru spirtōse.

De aceea noi vedemu, ca alte grupe de femei urmarescu pre speculantiu de beuturi

*) Aprōpe 88 miliōne kilograme. Livră englesa este egala cu 0,454 kilograme.

spirtōse, adeca pre carcimari. In contr'a acestora femeile se servesc mai intăiu de mesurile induplicatōrie, mentionate mai susu cerendu-li, că sa-si schimbe specul'a si in presinti'a loru se sparga vasele cu rachiu. Deca speculantiulu nu se invoiesce la propunerea loru, atunci femeile in coruri se asiēza lângă magazinu (prevalie,) si cânta psalmi si rugaciuni câtra Ddieu, pentru-ca elu sa se milostivēscă si sa-si arete minunile sele contr'a acelor'a, ce corupu omenirea si nu parasesc magazinulu, impededându si pre visitatorii lui, pâna cându speculantiulu nu sparge in presinti'a loru vasele cu rachiu. — Acēsta lupta, ca tōta lupt'a nu se sustiene si in Americ'a fâra de sacrificii din partea dameloru. Pre lângă injurii si alte mesuri degradatōrie, speculantiu au amenintiatu pre dame si cu impuscaturi, si la tōte aceste mesuri ele nu numai ca nu radica asediulu din giurulu cârcimeii, dara persista in mesurile loru de activitate pâna cându 'si vedu oper'a incoronata cu succesu. Si in adeveru, ca după relatiunile aduse de câtra „Revista stateloru unite,“ pre la inceputulu lui Martiu espiratu, in vr'o treorasie americane, populatiunea a remasu se intrebuintieze pentru beutu: apa, cēiu, cafea si lapte; iēra in orasiulu Ogio s'au inchisu 82 de cârcime si, 26 farmacii (specierii) au datu declaratiuni, ca nu voru vinde beuturi spirtōse, de câtu dupa receptele medicale.

* * Adjarulu (velulu) eră necunoscutu înainte de tempulu lui Mohametu, gelosiei cârui'a i este datorita introducerea: deci pasiunea unui singuru barbatu a condamnatu pre tōte femeile mahometane a-si ascunde figur'a cu o basma in tōta viēti'a. Acēsta lege a profetului este un'a din acele ce au contribuitu a injosi positiunea sociala la credinciosi.

Cându femeile arabe, cele june celu putienu, potu, indepartēza acea gelosia, care nu numai ca le ascunde frumuseti'a, ci le impeđeca si de a respiră aerulu liberu, ast-feliu incātu se vedu adese fâra velu cându nu este vre-unu arabu prin pregiuru. Cându vedu apropiendu-se vre-unulu, lasa la momentu velulu, dara cându intelnescu unu rumi numai suntu atātu de scrupolose, ast-feliu incātu se pōte desu vedea fati'a loru de streini.

Femeile arabe si maure 'si acoperu figurele fiindu-ca li e ordonatu; bețrânele gasescu adjarulu convenabilu fiindu-ca le ascunde trășaturile, si ele tienu pōte mai multu de câtu barbatii că sa fia purtatu, facendu din invidia ceea ce barbatii facu din neincredere. Unele femei lasa sa se veda numai unu ochiu. La apropiarea streiniloru unele din ele dau josu velulu si lasa sa se veda figurile loru cari de multe ori n'au trebuintia de a fi ascunse; ele facu acēsta cu placere, cu o privire ce pare a dice: Esei satisfacutu? Unele fete ajungendu in pragulu casei loru 'si lasa iērasi velulu in josu spre a permite curiosiloru de a aruncă o privire asupr'a fetiei loru pre cându inchidu usi'a.

Raportulu

adunārei a dōva generale ordinarie a Institutului de creditu si de economii „Albin'a“, tienuta la Sabiiu in localulu Asociatiunei transilvane in 30 Martiu 1875.

I. Reuniunile de creditu.

Cu finea anului 1873 erau in legatur'a reuniuniloru de creditu 1951 participanti cu unu creditu folositu de 164,633 fl. 71 cr. v. a.

In decursulu anului 1874 se mai primira 2 participanti cu creditu de 1,401 fl. 50 cr.

Astu modu ramulu acest'a a statu din 1953 participanti cu creditu preste totu de . . . 166,035 fl. 21 cr.

Din acesti'a au esitu cu totulu 45 participanti, restituindu din imprumuturi . . . 57,097 fl. 88 cr.

Remanu deci cu finea anului 1874 1908 participanti cu unu creditu preste totu de . . . 108,937 fl. 33 cr.

Fondulu de garantie alu reuniuniloru constă din 43,058 fl. 50 cr.

II. Fonduri pentru fructificare.

Cu finea anului 1873 depunerile erau la noi de . . . 70,167 fl. 12 cr.

In decursulu anului 1874 s'au mai depusu . . . 130,348 fl. 67 cr.

Astu-modu starea totala a depuneriloru in 1874 a fostu de . . . 200,515 fl. 79 cr.

Din acestea s'au radica in decursulu anului . . . 78,659 fl. 09 cr.

remanendu starea loru cu finea anului 1874 de 121,856 fl. 70 cr.

III. Escomptulu.

La finea anului 1873 aveamu in portfoiulu nostru 339 schimburi in valōre de . . . 165,783 fl. 78 cr.

In decursulu anului 1874 s'au escomptatu cu totulu 2495 schimburi in suma de . . . 1,012,739 fl. 45 cr.

Prin urmare starea totala a portfoiului de schimburi in 1874 a fostu de 2834 bucăti in suma de . . . 1,178,523 fl. 23 cr.

Din aceste s'au rescumperatu si s'au reescomptatu 1853 schimburi in valōre de . . . 880,852 fl. 63 cr.

remanendu starea portfoiului cu finea anului 1874 de 981 schimburi in suma de . . . 297,670 fl. 60 cr.

Sum'a reescomptata din portfoiulu nostru la alte institute in decursulu anului face 195,890 fl. — cr.

IV. Lombardulu sēu imprumute de efecte.

Imprumuturile nōstre de acēsta categoria constau la finea anului 1873 din sum'a de . . . 8290 fl. — cr.

In anulu trecutulu s'au mai acor-datu . . . 9651 fl. — cr.

fiindu deci starea loru totala de . . . 17,941 fl. — cr.

din cari restituindu-se 12,750 fl. resulta cu finea anului 1874 o stare de . . . 5191 fl. — cr.

V. Creditulu ipotecariu,

realisandu cu totulu in acestu ramu 46 imprumuturi in suma de . . . 24,070 fl. — cr.

din cari s'au restituitu 1 imprumutu de . . . 1000 fl.

iēra in rate es-pirate cu totulu 1490 fl.

Sum'a 2490 fl. — cr. remanendu starea la finea anului de 45 imprumuturi

in suma de . . . 21,580 fl. — cr. care suma este asigurata prin ipotece bune in pretiu totalu de 120,600 fl., aprōpe de 6 ori câtu facu pretensiunile nōstre.

In raportu cu anulu trecutulu starea operatiuniloru nōstre la finea anului 1874 este urmatōrea:

la reuniuni de creditu	55,696 fl. 38 cr.
la depuneri	51,689 fl. 58 cr.
la escomptu	131,886 fl. 82 cr.
la lombardu	3,099 fl. — cr.
la imprumuturi ipotecari	21,580 fl. — cr.

In totalu: 58,795 fl. 38 cr. 205,156 fl. 40 cr.

Resulta deci o crescere preste totu de 146,361 fl. 02 cr. v. a.

Revirementulu casei din totu anulu a' fostu urmatoriulu:

Perceptiuni	1,191,949 fl. 28 cr.
Erogatiuni	1,189,198 fl. 04 cr.
Totalu	2,381,147 fl. 32 cr.

Impartirea cotei menite in sensulu §. 69 lit. g) a statuteloru pentru scopuri de folos comunu in modulu urmatoriu:

a) Fondului „Asociatiunei“ din Aradu pentru cultur'a poporului . . . 100 fl.

b) Fondului reuniunei femeiloru române din Brasiovu . . . 50 fl.

c) Fondului reuniunei femeiloru române din Mediasiu pentru cresce-

rea si ajutoriulu feteloru sermane . . . 50 fl.

d) Pentru reuniunile invetiatoriloru din Ungari'a si Banatu . . . 200 fl.

e) Pentru alumneulu Nicolau Jig'a din Oradea-Mare . . . 50 fl.

f) Pentru invetiaceii la meserii romani din Oraviti'a si tienutu . . . 50 fl.

g) Reuniuniloru socialiloru romani din Sabiiu, Brasiovu si Clusiu câte 50 fl. . . . 150 fl.

h) Fondului scōlei gr. or. din Sabiiu dela parochi'a din cetate . . . 50 fl.

i) Fondului scōlei gr. cat. din Sabiiu . . . 50 fl.

k) Fondului spitallulu civilu Franciscu Iosefinu din Sabiiu . . . 51 fl. 36 cr.

Sum'a 801 fl. 36 cr.

(Va urmă.)

Raportu comerciale.

Sabiiu 28 Martiu v. Grău 4 fl. 40 xr. frumosu, 4 fl. 13 xr. mestecat, 3 fl. 87 xr. eualit. infer. : secar'a 2 fl. 93 xr. pâna 2 fl. 67; orzu 2 fl. 67; ovesu 1 fl. 73 pâna 1 fl. 47 xr.; cucuruzu (porumbu) 2 fl. 87 xr.; cartofi 1 fl. 33 xr. galēt'a austriaca.

Căne'p'a — fl. maj'a.
Linte 7 fl 33 xr.; mazarea 5 fl. 33 xr., Fasolea 6 fl. 67 xr.

Burs'a de Vien'a.

Din 28 Martiu (9 Aprile 1875.)

Metalicele 5%	71 15
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	75 55
Imprumutulu de statu din 1860	112 60
Actiuni de banca	969 —
Actiuni de creditu	240 —
London	111 —
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	79 75
„ „ „ Temisioreno	77 75
„ „ „ Ardelenesci	76 30
„ „ „ Croato-slavone	80 57
Argintu	103 30
Galbinu	5 23
Napoleonu d'auru (poli)	8 86 1/2

Publicatiune.

Tutororu acelor'a, cari au dreptulu electoralu la alegerea de deputatu dietalu, dara nu suntu suscepti in list'a electorale pentru nesolvirea contributiunii loru directe pre a. 1874, li-se aduce la cunoscintia, ca in conformitate cu dispositiunea articulului VI de lege din 1875 suntu de a se suscepe in listele electorale si acei alegatori indreptatiti, cari pâna la 15 Aprilie 1875 inclusive platescu contributiunea directa pre 1874 sēu, deca suntu in restantia cu darea directa pre mai multu tempu de câtu unu anu, din restantiele loru celu putienu atātu câtu face intrēga darea loru directa pre anulu 1874.

Se provōca deci toti acei'a, cari vreau sa-si eserceze dreptulu loru de alegere, celu mai frumosu dreptu constitutiunalu, sa solvēsca sum'a contributiunei reclamata de lege pâna inclusive 15 Aprilie 1875 pentru că sa pōta fi susceptu decursive in listele electorale.

Sabiiu in 2 Aprilie n. 1875.

Comissiunea centrale electorale a scaunului Sabiiului.
(2—3)

Edictu.

Simeonu Muntiu din Rahau carele de doi ani parasi pre soci'a sea Mari'a Zacharia din Heghigu fâra a se sci locul petrecerii sele — se citēza a se presentă in terminu de unu anu de dile la subsemnatulu foru matrimoniale, incependu dela datulu de josu, — căci in casu contrariu procesulu divortiale intentatu asupr'a sea, se va pertractă si decide si in absentia lui.

Elōpatacu in 1 Martie 1875.

Scaunulu pșescu gr. or. alu Heghigului, că foru matrimoniale.

Ioanu M o g a
prot. Adm
(2—3)